

ЧАСТИНА ПЕРША

Ні, йому таки не здалося: десь у хатніх закапелках було чути стогін.

— Марино! — стрепенувся Макс. — Чуєш, Марино?! Вставай!

— Що?! — озвалася заспана жінка й вистромила з-під ковдри розпелехану голову.

— Вставай, кажу. Баба, певно, вмирати буде.

— Яка баба?

Сон іще затуманював розум. Аж тут старечий стогін пролунав гучніше, вимогливіше.

Макс навпомацки шукав босими ногами капці. В оселі, як на те, було темно — наче в домовині.

— Хтось там стогне чи що? — прошелестіла сонна Марина.

— А я чого тебе збудив, га? Дурна телиця! Баба вмирає, хіба не ясно?

— Баба вмирає, — повторила та самими губами й раптом залеметіла на всю хату: — Ой людоньки!

Бліда постать зірвалася з ліжка й метнулася до дверей.

Макс нарешті знайшов свої капці і, вилаявшись, рушив за жінкою. Намацавши рукою шорсткий одвірок, гукнув їй услід:

— Не верещи. Краще про золото запитай, поки дуба не врізала.

Стара важко стогнала на своєму ложі. У скупому світлі лампи, яку ввімкнула Марина, інтер'єр кімнати був напрочуд химерним: старий облуплений стіл, на ньому — дерев'яні двері, пофарбовані вицвілою блакитною фарбою і вкриті пошарпаним матрацом, а вже зверху — огрядне бабине тіло. Ноги, накриті заялженим простирадлом, — догори порепаними пальцями, гостре підборіддя — туди ж. У грудях старої, здавалося, грали органи, озвучуючи простір навколо чудернацьким багатоголоссям.

— Тьху, як тут смердить! — знову лайнувся Макс, не бажаючи переступати поріг. — Запитай, чого вона хоче.

— Мамо! — схилилася над незворушною бабою Марина. Протираючи очі, запитала: — Мамо, ви чуєте?

Стара, здавалося, хотіла щось вимовити, її потріскані губи витягнулися назустріч доньчиному обличчю. Вуста помітно тремтіли.

— Чого мовчите? — прогукнявив чоловічий голос позаду. — Вмирати, може, будете?

Бабині губи ворушилися.

— Мамо, ви мене чуєте?

Тієї ж миті стара ніби здригнулася на своєму ложі. Химерно склавши губи докупи, вона зібралася із силами і простогнала в абсолютній тиші:

— Виногра-а-аду-у-у!

Подружжя презирнулося.

— Що? — питала Марина.

— Дай-те винограду-у-у! — знову повторила баба і голосно цмакнула губами — немовби крапку поставила.

Треба було бачити Макса. Стояв у дверях, вирячивши очі й склавши руки на грудях. Масні щоки грали недобрими рум'янцями.

— Пані Клавдія Огrom'як власною персоною! — іронічно вицідив за якусь мить і подивився на свою дружину. Тоді — знову на стару: — Може, вашій превелебності шампанського подати, га?

— Знаєте, мамо, це вже справді занадто! — озвалася й Марина. Голос її тремтів від роздратування: — Краще б ви вже справді вмирили, як ото маєте з нас кров пити. Який виноград серед ночі?! Ви думаете, про що говорите? Старе — а таке дурне!

Баба мовчки лежала на своєму ложі й дивилася кудись у стелю.

— Ага, вмирати. Її ще городником¹ не доб'єш, — в'їдливо докинув Макс.

Було помітно, що стара знову хоче щось сказати. Поглянувши на неї, обоє мимоволі замовкли.

— Я жи-ити хочу, я лю-юблю-у! — тоненьким голосочком заспівала Клавдія Огrom'як.

— Ти чуєш, Марино? Та вона ж знущається з нас. Оце старе одоробло сміється з нас!

Макс рвучко ступив до тіла, що лежало посеред кімнати:

— Може, вам, бабо, й кавалера в ліжку?

¹ Городник — заступ, лопата.

— Я лесбіянка! — озвалася немічна дивним густим басом і засміялася голосно — на всю хату, немовбито зовсім не вона ще хвильку тому ледь чутно стогнала.

— Ха-ха-ха-ха-ха-ха! — розтявся той басовитий сміх посеред нічної тиші, аж по кутках залящало.

— Чуєш, ні?! — шаленів Макс. — Який у твоєї матінки тонкий гумор, га? Щоб ви уже виздыхали обоє! Засмордили хату, поїсти не можна — бебехи вивертає. Нічо-ого, я ще з вами розберуся! Лесбіянка вона, бачите? Ще вам ті жарти в горлянках стануть.

І Макс кинувся геть із кімнати, голосно хляпаючи капцями по підлозі.

— Розжену це кляте кодрло!!! — долинув його несамовитий крик уже зі спальні.

* * *

Коли там, за вікном, тихим рипінням озивалася бляха прибудовки (Макс поставив присадкуватий курник, приліпивши його до самої хатньої стіни), баба Клава завжди здригалася: зовсім не від несподіванки, а просто так — виходячи зі свого традиційного й завжди химерного душевного стану. Адже вона не могла нічого бачити, бо лежала обличчям догори і плечима до вікна. Але навіщо було бачити, коли стара знала послідовність тих звуків напам'ять. Так — наче котрийсь із блискучих творів Шопена, тепло кожної нотки яких за довгі роки відклалося у глибинах її химерної свідомості. Життя змусило тепер цінувати не лише солодкий відгомін музики, але й будь-які звуки — це була майже єдина розкіш для немічної.

...Отже, німецьке сопіння там, за вікном, вона вже пропустила, не вловила. Мабуть, тому, що задумалась. Тепер порипує бляха — якщо в курнику є кури, то за мить вони з вереском повискакують на подвір'я. Одначе птиці, видно, в халабуді не було. Почулося лише важке дихання й одразу по тому скрипнула віконна рама.

Баба Клава поглянула на тінь, що впала з вікна на протилежну стіну, і мовила до неї:

— Пішли, пішли вже. Залазь мерщій!

— Дай, Боже, Клавцю! — озвався тихий тремтячий голос біля вікна. Якби німецька могла бачити, то уздріла б цікаву картину: у віконному квадраті виднілися досить значні за розмірами округлі сідниці, щільно обтягнуті залатаною спідницею, і якісь аж надто непропорційно малі блискучі підшви калош. Істота, що лізла до кімнати задом наперед, очевидячки, ніяк не наважувалася здолати останній рубіж — опуститися на підлогу.

— Забрали крісло, а я тепер мучитися мушу, — пробурмотів жіночий голос.

Світлана Лебезун, ровесниця Клавдії Огром'як, була в хаті небажаною гостею. Завжди лютий Макс не хотів її бачити ні секунди, тому щоразу безжалісно гнав із порога, вигукуючи погрози:

— Ще раз тут побачу — ноги повикручую!

Єдине, що могло б його зацікавити й умиритворити, — це коли б стара Лебезуниха знала, де скарб, але й Клавина колежанка цього, очевидно, не відала.

Чомусь не любила її й Клавина донька Марина — загалом, без видимих причин, хоча колись вона добрий шмат